

RPO Ögonsjukvård
Catrin Fernholm
Ordförande

2022-04-08

Kunskapsråd eller RSL stab

Årsrapport 2021 för RPO Ögonsjukvård

Sammanfattande analys

Ingen stor förändring i vårdutbud under året utöver den påverkan som pandemin haft som genererat stor del framskjuten vård.

Aktuell medicinsk kvalitet är svår att bedöma utifrån resultat i kvalitetsregister då många rapporter och analyser ej är genomförda för 2021 än. RPO upplever ändå stor tillgänglighet till data från kvalitetsregister och stöd från registerhållare. Vi behöver internt inom RPO utföra ett arbete i att utveckla våra registreringar.

Vad gäller tillgänglighet har vi tillsammans inte lyckats nå vårdgarantins målsättning även om variationen mellan regionerna är stor. Vårdval har införts i Region Östergötland med början i slutet av 2021 med en aktör, vilket inte fått genomslag än i tillgänglighetsmålen.

Klinikerna har också haft en minskad produktion under pandemin men är nu på väg att återhämta den från 2019. Ett stort antal uteblivna besök är ett område vi ska arbeta vidare med. Vi har ett gott samarbete inom RPO, med fler utföra förbättringsarbeten, gemensamma utbildningsinsatser samt samverkan kring upphandling av bland annat läkemedel.

Resultat av genomförda aktiviteter

Strategisk kompetensförsörjning

Arbeta med kompetensförsörjningens alla delar; attrahera, rekrytera, introducera, behålla.

Arbeta med att definiera hur vi kan använda våra befintliga kompetenser på nya sätt. Exempelvis samverkan mellan ortoptister och optiker för att delge varandra erfarenheter och arbetssätt m.m. Bland annat har vi tittat på hur optiker kan vara ortoptister behjälpliga i sin kompetens som optiker (arbeta som ”ortoptistassistenter”). Klinikerna får många remisser från skolhälsovården för bedömning av ortoptist. Då tillgången på ortoptister nationellt är begränsad har vi tittat på och utbildat optiker som i samverkan med ortoptister haft egen mottagning för denna grupp. Utvecklande för både ortoptist och optiker.

Samverkan kring vidareutbildning samt internutbildning. Ex gemensam internutbildning för läkargruppen. Alla kliniker har sina egna tillfällen för internutbildning för läkargruppen. Vi har under året planerat för att resp. klinik ansvarar för ett gemensamt utbildningstillfälle per år med start 2022. Vi har identifierat ett behov av att diskutera

och jämföra Ögonklinikernas ST-utbildningar. Vi planerar för ett gemensamt möte tillsammans med ST-studierektorer under 2022.

Samverkan vid planering av de kommande terminerna K9 och K10, läkarprogrammet har skett.

Olika delar i den strategiska kompetensförsörjningen har kontinuerligt lyfts vid RPO-möten.

Patientens delaktighet - Välinformerade patienter

Informerade och väl förberedda patienter - hela informationsprocessen ska identifieras och beskrivas. Arbetet är inte genomfört under året.

Kontinuitet och entydighet i kontakter och information. Efter ett patientnämndsärende har vi arbetat med patientinformation kring risker vid kataraktoperation. Vi har gått igenom nuläget och identifierat att vi har mycket information, men att varje klinik har sig egen. Det är ett stort arbete att likrikta patientinformationen vilket vi under året inte har genomfört.

Resultatet från nationella patientenkäten utvärderas. Inom region Jönköping har en större gemensam analys genomförts kring resultatet. Pilot har genomförts inom region Östergötlands Ögonsjukvård där ett mindre urval av patienter har intervjuats då det varit på besök på mottagningen.

Tillgänglig vård

Arbeta med produktions- och kapacitetsplanering pågår på samtliga kliniker. Arbetet utgår från behovet av vård, utbildning och forskning.

Arbeta med att kartlägga orsaker till uteblivna besök och korta återbud har inte genomförts under året men det är något vi måste arbeta vidare med.

För uppfyllelse av tillgänglighetsmål och uteblivna besök se rubriken ”Resultat/Medicinsk kvalitet och tillgänglighet” nedan.

Jämlik och kunskapsbaserad vård

RPO har under året delgivit flera samordnade remissvar.

Representant från RÖ som deltagit NPO Ögon. SÖSR har fler representanter i de olika Nationella arbetsgrupperna (NAG).

Vi har fört dialog med författare till 1177 kring förändrad text i beslutsstöd för vissa symtom. RPO Ögon bedömer att uppdaterat beslutsstöd behövs. Vi har kommit fram till att NPO ögon bör driva den frågan vidare då enskild region inte kan påverka detta enskilt.

Inom Sydöstra sjukvårdsregionen har vi sedan längre tid tillbaka sett behov av gemensamma regionala riktlinjer för de stora sjukdomsgrupperna inom ögon. Under

året har vi arbetat med regionala vårdprogram för katarakt, diabetes, endoftalmit och makula (inkl. analys av kostnader).

Vi har deltagande i kvalitetsregister såsom makularegistret, kataraktregistret, Swedrop, NDR, Hornhinne/kornearegistret (RÖ), Uveitregistret (RÖ) samt SKRS (register för syncentraler som är under utvecklande).

Vi följer vetenskapliga artiklar inom området AI för bl.a. tolkning av undersökningar inför beslut om ev. behandling.

Under året har vi fört diskussion om våra tidigare nyckeltal och vad kvalitet är för Ögonsjukvården. Vi kommer att fortsätta det arbetet under 2022. Vi har haft ett förberedande möte med Regional samverkansgrupp Uppföljning och analys då vi önskar en gemensam workshop för att arbeta vidare med detta.

Förebyggande och hälsofrämjande vård

Rök- och alkoholfri inför operation. Vi har planerat att kartlägga patientgrupper med stort behov, t.ex. ADM-patienter.

Hur långt upp i ålder ska vi D-screena patienter med diabetes som t.ex. inte har några förändringar på sina ögon vid x år? Vi har lyft frågan till NAG.

Vi har lyft diskussion om D-screen patienter ska räknas in i ögonklinikerna väntetider men inte kommit till konsensus varför frågan bör diskuteras även framåt. Övrig screening ingår inte i andra verksamheters väntetidsuppföljningar.

Säker vård

Kontinuerlig uppföljning av VRI – endoftalmiter sker, vilket bland annat ligger till underlag för gemensamt vårdprogram.

Vid RPO föra dialog kring systemfel som identifieras via avvikelser och lära av varandra, samt återföra till resp. klinik, vilket har genomförts vid några tillfällen. Här kan vi utveckla arbetssättet så att vi har Säker vård som en stående punkt på agendan med uppföljning av avvikelser.

Kostnadseffektiv vård

Gemensam upphandling av Beovu samt direktupphandling av Aprozam och Mydrane. Eylea och Lucentis ny upphandling från 210901.

Gemensam upphandling av medicinteknisk utrustning och medicinskt material kan vi utveckla mer, även om flera arbeten har genomförts.

Resultat

Medicinsk kvalitet och tillgänglighet

Medicinsk kvalitet

RPO bedömer att vi kan ha stor nytta av adekvata kvalitetsregister. Men vi måste lägga ett arbete på själva registreringsarbetet för att vi ska få ut bra data. Ser fram emot att hitta automatiserade lösningar av överföring av data

- Makularegister – vi planerar för ett arbete under 2022 tillsammans med registerhållare för att förbättra registreringar.
- Kataraktregistret

Sydöstra sjukvårdsregionen						
2021-01-01 - 2021-12-31	Antal OP	Komplikation	Andel	Kapselruptur	Andel	Visus OP-öga
Västervik sjukhus	1 702	196	11,52%	24	1,41%	0,42
Kalmar Länssjukhus	1 585	128	8,08%	9	0,57%	0,41
Eksjö Högländssjukhuset	247	49	19,84%	7	2,83%	0,40
Linköping Universitetssjukhus	952	137	14,39%	25	2,63%	0,34
Norrköping Vrinnevisjukhuset	1 078	195	18,09%	20	1,86%	0,39
Värnamo ögonklinik	496	18	3,63%	1	0,20%	0,43
Jönköping Ryhov Länssjukhus	558	117	20,97%	17	3,05%	0,40
RIKET	133 660	8 806	6,59%	821	0,61%	0,49

Resultaten speglar klinikerna olika uppdrag som reflekteras i olika utfall vad gäller volymer, synskärpa vid operation, registrerad annan sjukdom, skada på kapsel/zonulatrådar m m.

- Swedrop – Jämförelser mellan 2020 och 2021 går ännu ej att göra.
- Uveitregister – för få patienter för att kunna göra analys.
- SKRS (syncentraler Ligger under rehabilitering inom RJL och Västervik). Registret är under utveckling och implementering varför data är svåra att analysera.
- NDR – två parametrar Ögonbottenundersökning vid diabetes – primärvård och Ögonbottenundersökning vid diabetes – medicinklinik.

Region	Fotundersökning senaste året – PV (%)				Fotundersökning senaste året – medicinkliniker (%)				Genomförd ögonundersökning enligt riktlinjer – PV (%)				Genomförd ögonundersökning enligt riktlinjer – Medicinkliniker (%)			
	2018	2019	2020	2021	2018	2019	2020	2021	2018	2019	2020	2021	2018	2019	2020	2021
Region Östergötland	85,7	87,5	83,8	84,1	80	71,6	61,6	68,9	76,1	75,5	72,8	68,7	91	89,8	88,7	84,8
Region Jönköping	82,7	82,2	76	75,2	94,1	94,4	80,9	90,4	77,7	75,9	74,2	75,8	92,2	90,1	90,1	90,1
Region Kalmar	78,2	74	69,5	68,1	72,1	69,2	63,9	66,7	63,6	61,8	61,8	62	68,2	70,4	74,8	82,3
Riket	78,5	80,9	74,1	73,2	82,4	81,2	68,2	70,3	75,6	75,4	73,7	71,5	87,4	88,1	86,8	85,3

Källa: Nationella diabetesregistret (ndr.nu) data hämtat 22-04-03

Region Kalmar arbetar med NDR ansvariga i länet samt IT i då man har vissa överföringsproblem av data.

Tillgänglighet

- Uppfyllelse av tillgänglighetsmål
  - 90 dagar för nybesök och behandling enligt vårdgarantin. Utgå från väntetider i vården.

Väntande - första kontakt, Andel inom 90 dagar, Alla yrkesgrupper, Ägarform: Offentlig vårdform						
Category	Alla regioner	Region Östergötland	Region Kalmar	Region Jönköping		
Feb 2021	49,00	34,00	73,00	76,00		
Mar 2021	56,00	41,00	75,00	79,00		
Apr 2021	59,00	45,00	74,00	88,00		
Maj 2021	60,00	45,00	72,00	90,00		
Jun 2021	59,00	41,00	70,00	93,00		
Jul 2021	54,00	37,00	68,00	90,00		
Aug 2021	48,00	32,00	85,00	90,00		
Sep 2021	51,00	35,00	88,00	92,00		
Okt 2021	58,00	39,00	93,00	82,00		
Nov 2021	62,00	44,00	96,00	75,00		
Dec 2021	58,00	37,00	88,00	66,00		
Jan 2022	53,00	33,00	80,00	66,00		
Feb 2022	52,00	32,00	78,00	74,00		

Väntande - Operation/åtgärd, Andel inom 90 dagar, Alla yrkesgrupper, Ägarform: Offentlig Vårdform						
Category	Alla regioner	Region Östergötland	Region Kalmar	Region Jönköping		
Feb 2021	65,00	43,00	91,00	84,00		
Mar 2021	71,00	52,00	94,00	87,00		
Apr 2021	74,00	57,00	96,00	90,00		
Maj 2021	73,00	49,00	96,00	90,00		
Jun 2021	71,00	47,00	96,00	88,00		
Jul 2021	66,00	40,00	94,00	81,00		
Aug 2021	62,00	35,00	92,00	71,00		
Sep 2021	65,00	37,00	91,00	68,00		
Okt 2021	72,00	49,00	94,00	74,00		
Nov 2021	75,00	52,00	95,00	79,00		
Dec 2021	73,00	48,00	90,00	78,00		
Jan 2022	71,00	45,00	86,00	72,00		
Feb 2022	70,00	40,00	87,00	74,00		

- Uteblivna besök 2019, 2020 och 2021

Uteblivna besök			
	Region Jönköping	Region Kalmar	Region Östergötland
2019	1 599	1 355	2 827
2020	1 632	1 435	2 747
2021	1 262	1 277	2 954

Region Kalmar visar goda resultat, framförallt för operationer/åtgärder där man legat över 90 procent i stort sett hela året, för nybesök varierar resultatet mer. Region Jönköping visar jmf över året ett försämrat resultat för både nybesök samt operationer/åtgärder. Region Östergötland har lägre måluppfyllelse hela året med viss variation. Både Region Kalmar och Region Jönköping uppnår bättre måluppfyllelse än nationella värden. Alla kliniker arbetar kontinuerligt med

förbättringsarbeten inkl. kapacitets- och produktionsplanering. Vi har arbetat med det gemensamma uppdraget kring tillgänglighet inom SÖSR, pilot att titta på väntetidsuppföljning för glaukompationer och jmf registreringar. Vi väntar nu på återkoppling på gemensam presentation över väntetider för patientgruppen för fortsatt arbete.

Volym och produktion

Totalt antal läkarbesök och totalt och antal sjukvårdande behandlingar och antal operationer samt arbetade timmar.

	Antal läkarbesök			Antal sjukvårdande behandlingar			Antal operationer		
	Region Jönköping	Region Kalmar	Region Östergötland	Region Jönköping	Region Kalmar	Region Östergötland	Region Jönköping	Region Kalmar	Region Östergötland
2019	38 468	27 766	41 875	21 856	27 901	39 989	1 301	3 380	4 758
2020	37 539	25 199	35 509	21 351	24 070	34 166	1 397	3 842	3 675
2021	32 835	26 010	35 798	23 742	24 418	37 945	1 123	3 995	4 044
Arbetade timmar alla yrkeskategorier									
	Region Jönköping	Region Kalmar	Region Östergötland						
2019	83 432	132 133	231 160						
2020	94 717	141 860	229 411						
2021	103 318	144 104	227 267						

Ögonklinikerna har en hög produktion, med stor andel öppenvårdsbesök. Pandemin har påverkat våra flöden, men också andra strukturella förändringar. Även här arbetar vi med jmf av registreringar för att säkra utfallet.

Utvecklingstendenser

Med en åldrande befolkning, både fler som är äldre och också att man lever längre, ser vi ett kontinuerligt ökat behov av ögonsjukvård. Även under och efter pandemin ser vi nya behov för patienter med synproblem efter covid.

Tidigare har Regin Jönköping haft vårdval för Ögonsjukvård och från 2021 har även Region Östergötland vårdval. Syftet är bland annat en ökad tillgänglighet och ökad valfrihet för invånare som är i behov av ögonsjukvård. För Region Östergötlands del är vi fortfarande i obalans vad gäller kapacitet och behov då vårdvalet är relativt nytt och medarbetarförflyttning och patientval inte än är synkroniserat.

Inom Ögonsjukvården påverkas vi också av en minskad narkostillgänglighet när det gäller vissa operationer även om det pågår utvecklingsarbete med att förflytta ingrepp att utföras utan narkos.

Nationellt finns också en brist på vissa spetskompetenser, bland annat barnoftalmologer och ortoptister.

I ett längre perspektiv kommer vi att få nytta av AI vid t.ex. bilddiagnostik. Även utvecklingen inom genterapi kan få konsekvenser för Ögonklinikernas uppdrag.

Klinisk forskning

Sammanställt av Helen Setterud.

Forskningsartiklar

- Forskningsartiklar 16 publikationer (se bilaga)

Akademisk medarbetarstruktur Ögonkliniken RÖ

- Akademisk medarb struktur Ögonkliniken 2021 (se bilaga)

Erhållna forskningsmedel för år 2021

- Vetenskapsrådet: Neil Lagalai, 12 miljoner kr Aniridi.
- Familjen Kamprads stiftelse: Helen Setterud, Johan Semby, 3 8 miljoner kr Förebyggande av blindhet hos äldre – nytt arbetssätt för ökad tillgänglighet till vård
- Ögonfonden: Björn Johansson 50 000 kr
- FORSS: Björn Johansson, Jan Gärdin, Helen Setterud, Tomasz Marcuk (Jönköping). Uppbyggnad av samarbete mellan regionernas ögonkliniker beträffande inhämtning och analys av utfall efter gråstaroperation. 50 000 kr
- Regionala ALF-medel, Norrköping: Helen Setterud, Johan Semby. Glaukomscreening, samverkan med optiker. 95 000 kr

Sinnescentrum, RÖ:

- Marcin Czajka, Agata Frajdenberg. En prospektiv, randomiserad jämförande studie av två kirurgiska tekniker för implantation av linser. 50 000 kr
- Otto Fricke, Agata Frajdenberg. En retrospektiv utvärdering av behandling (antibiotika vs kirurgi) vid infektion i ögats inre delar (endofthalmit) i Linköping sedan 2015. 50 000 kr
- Jan Gärdin, Björn Johansson, Neil Lagali. Utfall efter gråstaroperation med olika kirurgiska tekniker och farmakologiska behandlingar. 50 000 kr
- Pierfrancesco Mirabelli, Neil Lagali. Nybildning av näthinnans blodkärl hos patienter med åldersrelaterad degeneration i gula fläcken (våt AMD). 150 000 kr
- Johan Semby, Helen Setterud, Rune Brautaset, Svenska glaukomförbundet, Enping Chen. Glaukomlogistik för färre blinda - Ny patientflödesstrategi från Östergötland. 50 000 kr
- Baris Toprak Kartläggning av bakteriella ögoninfektioner och bakteriestammarnas antibiotikakänslighet. En retrospektiv studie vid Ögonkliniken, Universitetssjukhuset i Linköping 2010-2019. 50 000 kr

Godkända etikansökningar

-Neil Lagali. Medsökande Abd Alnaser Halabi, Helen Setterud. Individualiserad crosslinking av hornhinnans kollagen för korrektion av astigmatism hos keratokonuspatienter.

-Björn Johansson. Medsökande Helen Setterud och läkarstudent Tri Lam. Covid-pandemins påverkan på uppföljning av patienter med ögonsjukdomen glaukom (grön starr) - en jämförande retrospektiv studie.

-Neil Lagali. Medsökande Helen Setterud och en ST-läkare. Förbättrad diagnosticering av mikrobiell hornhinneinflammation (keratit) med avancerad in vivo mikroskopi.

Andra aktiviteter

- Forskningsseminarieserie för aktiva forskare. Arrangörer: Helen Setterud, Björn Johansson och Neil Lagali och. 5 seminarier.
- Journal club med artikelgranskning. Arrangör Helen Setterud. 7 träffar på US, 3 på ViN.

Aktiva doktorander

Maria Xeroudaki, Jan Gärdin, Johan Semby

Ny adjungerad lektor

-Helen Setterud 20 %.

Resultat av samverkan

Beskriv kortfattat resultatet av samverkan med:

Nationell nivå

RPO och ögonklinikerna i Sydöstra Sjukvårdsregionen har sedan 2018 prioriterat samverkan med det nationella systemet för kunskapsstyrningen genom att välja och skicka en representant för sydöstra som ledamot i NPO, men även representanter i de 11 Nationella Arbetsgrupperna (NAG) som NPO-ögon har bildat. Regelbundet har information kommit från NPO till RPO, men även RPO har lyft till nationell nivå flera viktiga frågor av gemensamt intresse för diskussion inom NPO.

RPO ögon i Sydöstra Sjukvårdsregionen har bidragit till framtagande av nationella riktlinjer då vår sjukvårdsregion redan var i framkant med sjukvårdsregiongemensamma riktlinjer som var väl genomarbetade och kunde tas med i underlaget för framtagande av nationella sådana.

RPO har under 2019 arbetat mycket med att samordna remissvaren för de två remisserna från sakkunniggrupperna för Nationell Högspecialiserad vård och för de många nationella riktlinjerna som NPO och NAGgrupper har producerat.

Vidare har samverkan på nationell nivå varit viktigt i prioriteringsarbetet: ögonsjukvården har en nationell prioriteringslista som uppdateras årligen av NPO. Denna lista har använts för lokala anpassningar och lokala prioriteringar, och dessa lokala implementeringar har rapporterats tillbaka till NPO och väckt intresse.

Sjukvårdsregional nivå

RPO Ögon har under året genomfört nio videomöten, varav ett längre där vi arbetat med handlingsplan för 2022 och ny uppdragsbeskrivning samt uppdrag tillgänglighet.

Ny uppdragsbeskrivning för RPO, daterad 2021-06-08, har arbetats igenom.

Kommuner

Samverkan sker med skolor och vissa rehab- och habiliteringsfunktioner.

Patienter och närstående

Lokala patientintervjuer har genomförts.

Samverkan med intresseorganisationer genomförs kontinuerligt.

Andra samarbetspartners

Optiker är ett exempel på samarbetspartner som är viktiga för båda parter men också för patienter med ögonproblem.